

Commissie
van Toezicht
Merksplas

JAARVERSLAG 2022
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVANGENIS TE MERKSPLAS

Inhoud

1.	De Commissie van Toezicht	1
1.1.	Samenstelling.....	1
1.2.	Werking.....	1
1.2.1.	Algemeen.....	1
1.2.2.	Best practices.....	3
1.2.3.	Onze problemen.....	4
1.3.	Behandeling van verzoeken van gedetineerden.....	6
1.3.1.	Hoe komen de verzoeken binnen?	6
1.3.2.	Enkele cijfers :	6
2.	De penitentiaire inrichting.....	8
2.1.	Algemeen.....	8
2.2.	Capaciteit.....	9
2.3.	Geïnterneerden	10
3.	Toezicht.....	11
3.1.	Belangrijkste problematische thema's die werden opgemerkt door de CvT ..	11
3.2.	PSD.....	17
3.3.	Infrastructuur	18
3.4.	Belangrijkste positieve vaststellingen van de CvT	20
4.	Het beklagrecht	24
4.1.	Voorafgaande opmerking:.....	24
4.2.	Cijfers over beslissingen:	24
4.3.	Belangrijkste tendensen:.....	25
4.4.	Bemiddeling:	26
4.5.	Positieve elementen:.....	27
4.6.	Toelichtingen:.....	27
5.	Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2023.....	28
6.	Bijlagen :	30

1. De Commissie van Toezicht

1.1. Samenstelling

<u>NAAM</u>	<u>FUNCTIE</u>	<u>CVT</u>
Sofie Cauwenberghs	Magistraat	Voorzitter
Eddy Van Hollebeke (*)	Arts – op rust	Lid CvT - arts
Eva Gilis	Sociaal werker	Ondervoorzitter en bemiddelaar
Christophe Baert	Notarieel jurist	Lid CvT - verv. voorzitter KC
Maud Hoppenbrouwers (*)	Studente criminologie	Lid CvT
Victor Willekens	Logistiek instructeur - op rust	Lid CvT en KC
Kevin De Roover	Leraar	Lid CvT en KC
Michel Palmans	Op rust	Lid CvT
Yassine Challouk	Advocaat	Lid CvT & voorzitter KC
Jos Engels	Ind. Ingenieur – op rust	Lid CvT, Secretaris, SPOC IT
Ludo Van Tilborgh	Consulent jeugdrechtbank Antw – op rust	Lid CvT (BU SPOC IT)
Fiene Van den Abeele	Juriste	Lid CvT en vervanger KC
Steven Verswijvel	Leraar	Lid CvT en vervanger KC
Ton van Wezel	Leraar volwassenen onderwijs - op rust	Lid CvT
Jo Leenders	Arts	Lid CvT - arts

(*) nieuwe leden in 2022

1.2. Werking

1.2.1. Algemeen

We konden in 2022 twee nieuwe leden verwelkomen met name Maud Hoppenbrouwers, studente criminologie, en dokter Eduard Van Hollebeke.

Maud Hoppenbrouwers, laatstejaarsstudente criminologie, is een grote meerwaarde dankzij haar inzet en haar kennis. Dokter Van Hollebeke is een grote aanwinst voor onze CvT gelet op zijn functie én de wijze waarop hij deze functie invult met name door hierin enthousiast veel tijd en energie te investeren. Dokter Van Hollebeke vervangt aldus samen met dokter Leenders, dokter Martine Demeulemeester.

Onze nieuwe leden slaagden erin om de leden die elk omwille van tijdstekorten onze CvT dienden te verlaten, leden die we stuk voor stuk onvervangbaar achtten, toch te vervangen. Van de huidige 15 leden zijn 8 leden er van de eerste dag bij. Alle nieuwe leden waren telkens snel ingewerkt.

Het dient gezegd dat bij momenten de tijdsinvestering die nodig is binnen de CvT hoog is en de administratie verbonden aan de wekelijkse bezoeken niet gering. We trachten dit op te vangen binnen onze CvT door elkaar te ontlasten wanneer nodig. Het bezoek van de maandcommissaris met bijhorende administratie vraagt wekelijks enkele uren meer dan voorzien door de CTRG. De CvT tracht niet enkel structurele problemen te benoemen en te melden opdat deze verholpen kunnen worden, maar ook individuele problemen op te lossen. Immers, door individuele problemen aan te pakken, blijkt of deze problemen individueel dan wel structureel zijn.

De CvT kan – onverminderd de mogelijkheid om mondeling vragen te stellen aan elkeen – vragen stellen per e-mail aan alle directieleden tezamen waarop de directie deze vragen hetzij zelf beantwoordt, hetzij opvolgt dat de vragen beantwoord worden door de bevoegde dienst. Deze werkwijze verloopt goed.

Op regelmatige basis vinden gesprekken plaats tussen het inrichtingshoofd, Serge Rooman, en de voorzitter en/of ondervoorzitter van onze CvT.

De CvT ervaart een vlotte en constructieve communicatie en verstandhouding met de directie. Problemen die de CvT meldt, worden onderzocht en aangepakt zo nodig en mogelijk. Minstens wordt uitgelegd wat de beperkingen en de moeilijkheden zijn om aan de verzuchtingen tegemoet te komen. De directie informeerde de CvT ook proactief naar aanleiding van overlijdens, incidenten, stakingen met als gevolg een aangepast regime, ... Deze werkwijze hanteerde de directie reeds vooraleer een meldingsplicht opgelegd werd waarin de te vermelden incidenten opgelijst werden.

Ook de verstandhouding met de PBA's, PA's, griffie, rekendienst, keuken, kleedkamer en werkplaatsen is goed, wat de CvT de mogelijkheid verschaft om klachten sneller te duiden in hun context en gericht naar een oplossing te zoeken en terug te koppelen naar de gedetineerden en geïnterneerden.

De CvT vergadert maandelijks in een bijgebouw, het opleidingscentrum, van de gevangenis.

Het voorbije jaar kwam directeur Serge Rooman spreken op de vergadering van de CvT alsook de vakbondsafgevaardigden. Deze gesprekken zijn nuttig om bepaalde thema's grondiger te bespreken in groep en ook om de interactie optimaal te houden door persoonlijk contact.

Bovendien kon de CvT tweemaal rekenen op de CTRG die zich bij monde van diverse actoren aansloot bij de vergadering en door haar input telkens een meerwaarde vormde.

In de loop van 2020 trad Silke Dreesen aan als Coördinatrice van de Nederlandstalige Commissies van Toezicht. Bij haar kan de CvT steeds terecht voor alle mogelijke vragen die er rijzen bij het uitvoeren van de toezichtstaak. De antwoorden die zij telkens snel en uitgebreid gemotiveerd verstrekt vormen een grote meerwaarde voor de werking van de CvT. Bij afwezigheid van Silke kon de CvT telkenmale beroep doen op haar hulpvaardige collega Farah Peeters.

1.2.2. Best practices

Sinds het werkingsjaar 2021 vermelden we op de brievenbussen in de gevangenis wanneer de brievenbussen geledigd werden zodat de gedetineerden/geïnterneerden kunnen inschatten wanneer het volgende bezoek is vermits het bezoek ongeveer wekelijks gebeurt.

In het werkingsjaar 2021 werden de vergaderingen van het overlegorgaan voor de gedetineerden terug opgestart zodra de coronamaatregelen het toelieten. In Merksplas is er een overlegorgaan voor gedetineerden en is er ook een apart overlegorgaan voor geïnterneerden. Een afgevaardigde van de CvT is bij deze vergaderingen als toehoorder aanwezig. We stellen wel vast dat verkozen afgevaardigden niet altijd meer gemotiveerd zijn om de vergaderingen bij te wonen. Een spijtige zaak. Een andere vaststelling is, dat onderwerpen die aan bod komen in het overlegorgaan dikwijls overeenstemmen met onderwerpen die ook aan de CvT gemeld worden. Het bijwonen van die vergaderingen is dus ook een bron van informatie/controle voor de CvT om eerder structurele thema's te identificeren. Dat de in het overlegorgaan besproken onderwerpen vaak overeenkomen met reeds bij de CvT gemelde klachten is een geruststelling in die zin dat de gedetineerden de weg naar de CvT duidelijk gemakkelijk vinden en dat ze indien de problematiek niet

verholpen kon worden, ze de moeite doen om deze ook in het overlegorgaan kenbaar te maken.

Best practices in de zin van strakke richtlijnen, ontwikkelde onze CvT niet. De lijnen worden afdoende uiteengezet in de wetgeving, de reglementen en de deontologische code. Binnen deze krijtlijnen zijn het de mensen van onze CvT die elk op hun eigen manier een waardevolle invulling geven aan de taken van de CvT.

De *best practices* in onze CvT bestaan uit de werking van het team in zijn geheel waarbij we elke maand de werklast agenderen opdat het voor iedereen aangenaam en doenbaar blijft en we zo nodig herverdelen rekening houdende met de eigenheden van alle leden met elk hun specifieke talenten en interesses.

Als *best practices* vermelden we concreet de wijze van omgaan met gedetineerden/geïnterneerden die uitzonderlijk veel grieven en klachten uiten. In overleg met de betrokkene worden hoofd- en bijzaken dan van elkaar gescheiden. We zoeken zo, in overleg, naar een oplossing voor deze grieven zonder te verzanden in randdiscussies.

Verder behoren ook de gesprekken in de maandelijkse vergadering van de CvT met genodigden (het voorbije jaar: directie en vakbondsafgevaardigden) tot de *best practices* vermits deze zowel informatief belangrijk zijn als een meerwaarde vormen voor het behoud van een fijne samenwerking. In 2023 hebben we buiten de jaarlijkse genodigden, een afspraak met Joke Nauwelaerts (Beleidscoördinator hulp- en dienstverlening). Pogingen om met de preventie-adviseur een afspraak te maken, zijn tot nu niet gelukt.

1.2.3. Onze problemen

1.2.3.1. Hét belangrijkste probleem dat de CvT ook in 2022 ondervond in haar werking is de grote hoeveelheid medische klachten met betrekking tot dokter van de instelling, wat ook reeds als belangrijkste probleem vermeld werd in de verslagen van de voorbije jaren. De CvT vraagt zich af waarom vanuit de Dienst Gezondheidszorg Gevangenis (DGZG) in 2021 nog niet actief gezocht werd naar één of meerdere gemotiveerde artsen, hoewel het probleem toen reeds zo lang gekend was. DGZG meldde in 2022 aan de CTRG dat nu wel actief gezocht wordt naar artsen maar er zou een tekort aan kandidaten zijn. Op welke wijze actief gezocht zou zijn, is de CvT niet gekend. DGZG laat naar het oordeel van de CvT de strafinrichting met haar gedetineerden en geïnterneerden door het laten voortbestaan van een reeds jarenlang gekend probleem manifest in de kou staan. De CvT stipt hierbij aan dat deze

problematiek reeds talrijke jaren ook keer op keer vastgesteld werd door de vroegere commissie van toezicht, reden waarom een gebrek aan kandidaten in 2022 geen afdoende antwoord is op deze problematiek.

In een middelgrote instelling als Merksplas met heel wat geïnterneerden, is een goed functionerende zorgverlening met een empathische arts die goed kan communiceren essentieel, zoals dat overigens in elke gevangenis essentieel is. Vanuit het centrale niveau dient naar het oordeel van de CvT nog actiever en flexibeler gezocht te worden naar dergelijke arts. Wat hebben mogelijke kandidaten nodig om effectief zich in te zetten als arts in de strafinrichting van Merksplas? Met de meeste klem verzoekt de CvT DGZG nogmaals om een constructieve effectieve aanpak om deze problematiek te verhelpen gelet op de menselijke tol die deze problematiek heeft.

1.2.3.2. Ook het voorbije jaar werd er geen enkele viering voor moslims georganiseerd en dat ondanks het feit dat de directie alle infrastructuur en benodigdheden daartoe voorzag en ondanks herhaalde herinneringen vanuit de directie en de CvT. Hierover werden meerdere klachten ontvangen. Dat consultants-werknemers in het gevangeniswezen vanaf vorig jaar een taalexamen en een doorlichting door staatsveiligheid ondergaan is belangrijk, maar dat mag geen reden zijn dat diverse consultantschappen ontbraken in 2022 voor PI Merksplas.

1.2.3.3. In 2020 gingen de stakingen quasi naadloos over in de coronamaatregelen en in 2022 gingen deze coronamaatregelen helaas quasi naadloos terug over in stakingen. De CvT werd stelselmatig proactief geïnformeerd over de bezetting tijdens de stakingen en de mogelijkheden/beperkingen die voortvloeiden uit de beperktere bezetting. Tijdens de stakingsdagen werd met een vaak minimale bezetting getracht om de stakingshinder voor de bewoners maximaal te beperken. Dat belet niet dat een staking ernstige hinder veroorzaakt voor de bewoners die dat noodgedwongen lijdzaam ondergaan. Een staking in een gevangenis heeft omwille van de hierdoor veelal noodzakelijke tijdelijke wijzigingen in het detentieregime een grotere impact op het welzijn van de betrokkenen dan andere stakingen. Het leven van de bewoners komt bij een groot aantal stakers als het ware tijdelijk tot stilstand doordat tal van bewegingen daardoor beperkt worden: wandelingen, gesprekken met PSD en zorg, bezoek, telefoon,...

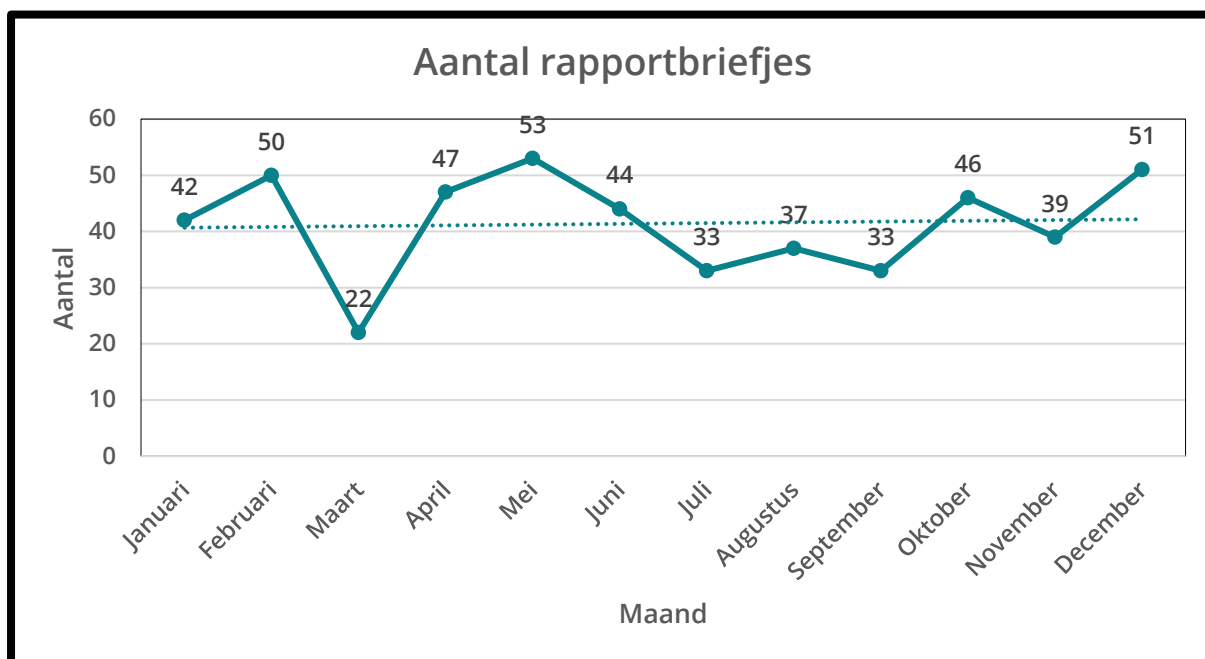
1.3. Behandeling van verzoeken van gedetineerden

1.3.1. Hoe komen de verzoeken binnen?

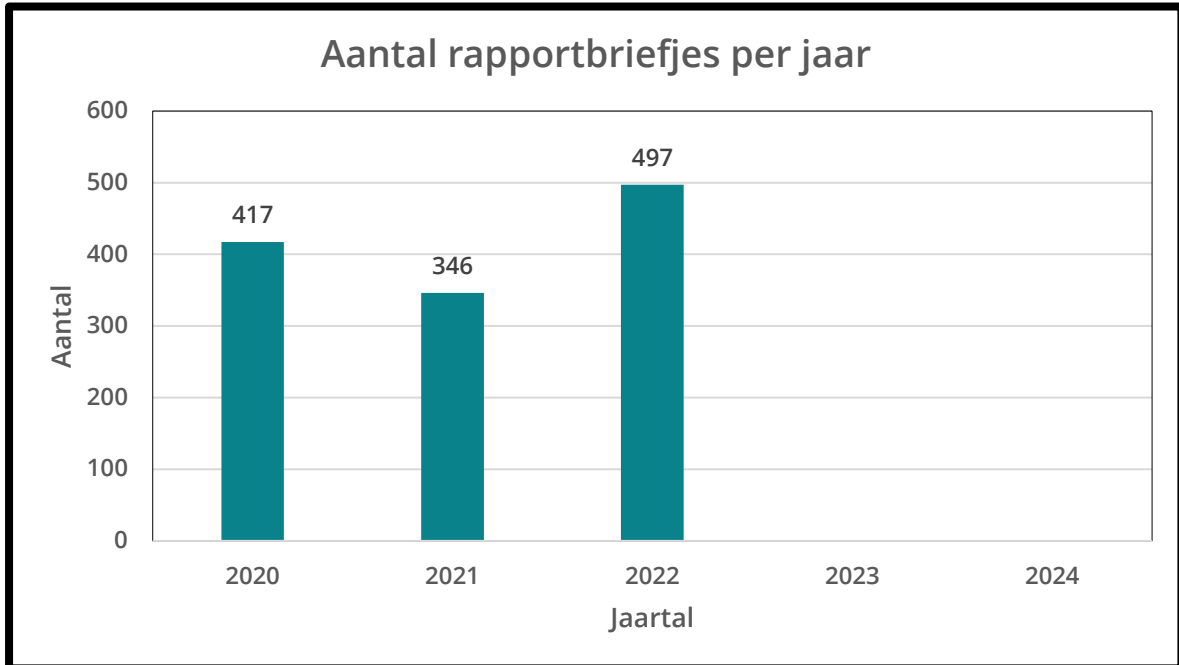
Meestal wordt de CvT gecontacteerd door de briefjes die door de gedetineerden/geïnterneerden in de brievenbussen van de CvT worden gedeponereerd die op elke afdeling staan. Soms wordt de maandcommissaris rechtstreeks aangesproken in de gang, soms door een derde (meermaals medewerkers van het CAW en familieleden van gedetineerden/geïnterneerden), soms wordt de CTRG gecontacteerd door een gedetineerde of hun familie, waarop de CTRG de CvT bericht per e-mail.

1.3.2. Enkele cijfers :

Evolutie van het aantal verzoeken per maand:

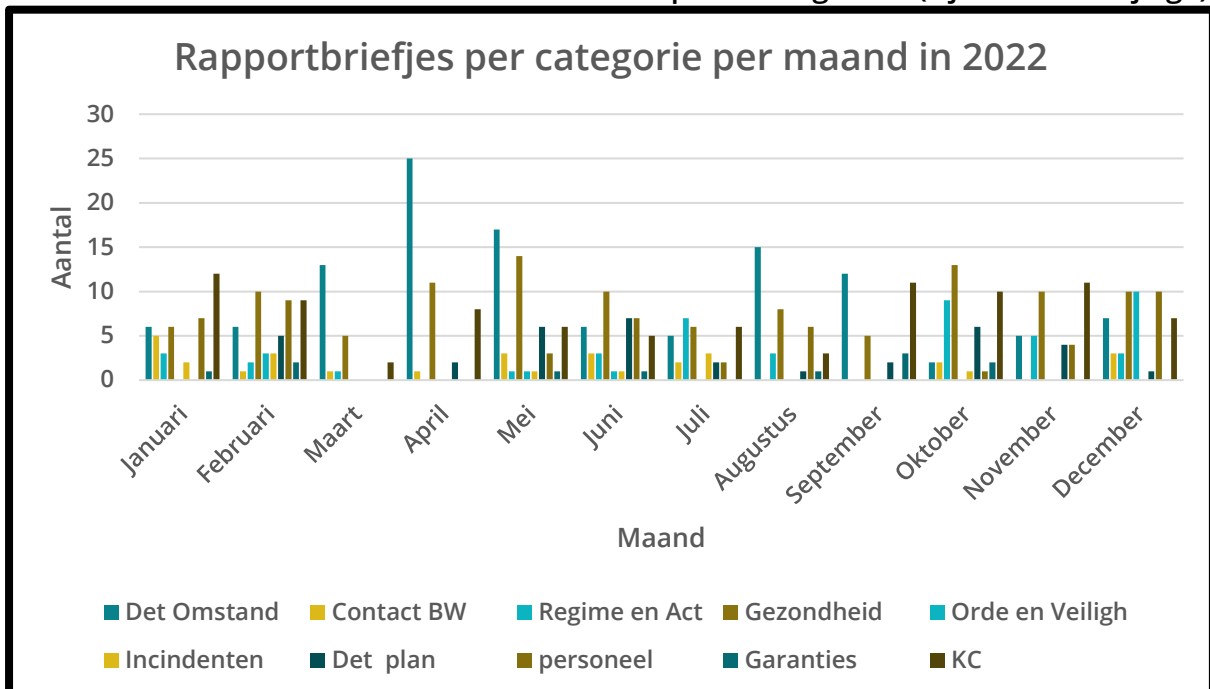
De evolutie van het aantal verzoeken sinds het aantreden van deze CvT (volledig jaar)

De evolutie van het aantal rapportbriefjes over de jaren:

In 2020 een totaal van 417, een daling in 2021 naar 346, terug een stijging naar 497 in 2022 .

Een beeld van het aantal verzoeken per categorie (cijfers in bijlage)

Een duidelijker beeld in bijlage aan het eind van het rapport

2. De penitentiaire inrichting

2.1. Algemeen

De strafinrichting van Merksplas huisvest voornamelijk veroordeelden en geïnterneerden. Het is een gesloten instelling maar binnen de beslotenheid van de instelling is in het paviljoen Haven wel één open afdeling.

Ondanks de geslotenheid eigen aan de strafinrichting tracht de directie waar mogelijk openheid te creëren om zo een wisselwerking tot stand te brengen met de lokale gemeenschap en zo de resocialisatie van gedetineerden te bevorderen. Zo vond er eind december 2021 een tentoonstelling plaats in de kapel van de strafinrichting en deze trok veel bezoekers aan. Een volgende tentoonstelling waarin gedetineerden betrokken werden, is een tentoonstelling in het gemeenschapscentrum van Merksplas waar kunstwerken van gedetineerden getoond werden. Meer nog maken gedetineerden deel uit van de lokale gemeenschap door hun effectieve aanwezigheid onder de bevolking, wat onder meer gerealiseerd wordt doordat twee gedetineerden vrijwilligerswerk doen bij een kleine boerderij in het dorp. De helft van hun vrijwilligersvergoeding komt tegoed aan het Herstelfonds voor slachtoffers van opzettelijke gewelddaden. De muur naast de gevangenis zorgt door de teksten/beelden ook voor reflectie en interactie. Al deze kleine en grotere initiatieven samen beogen door een realistische beeldvorming een positief verschil te maken voor de gedetineerden en de lokale bevolking.

Heel wat gedetineerden en geïnterneerden vinden in Merksplas een zinvolle dagbesteding door te werken, los van de andere activiteiten die voor hen worden georganiseerd. Evenwel blijft de vraag naar werk het aanbod overtreffen.

Het aantal kandidaat-werkers op de wachtlijsten voor werk op dit moment is 171. Dit cijfer dient wel in die zin genuanceerd te worden dat iedereen werk kan vragen maar dat een groot deel enkel in aanmerking komt voor zorgwerk (kapstokken sorteren). Wie werk heeft (bv zorgwerk) maar liever ander werk wil, blijft dus op die lijsten vermeld staan.

Op het moment van het schrijven van het verslag werkt Pasec aan halve capaciteit omwille van een tekort aan bestellingen. Ook bij de korven is aantal werkenden

variabel in functie van de bestellingen. De stakingen hadden een zeer negatieve impact op de bestellingen: klanten haakten af.

2.2. Capaciteit

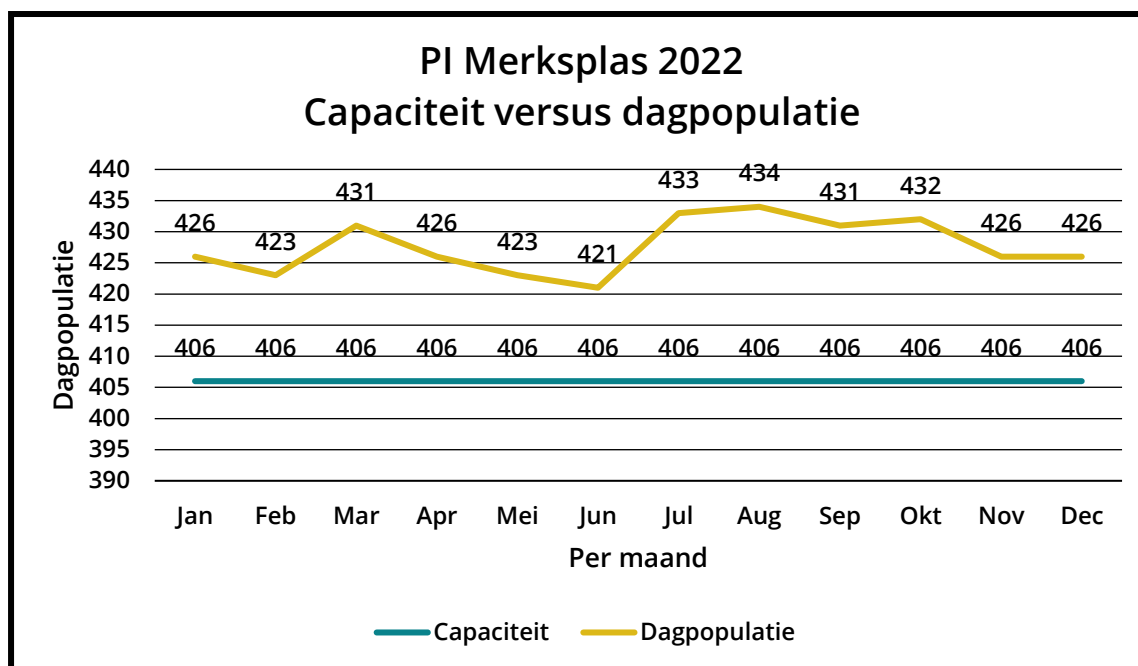
De standaard capaciteit van Merksplas is 406. Op de grafiek is te zien, dat vanaf november 2021 de bezetting hoger is. Dat is te verklaren door de humanitaire maatregelen om aan de overbevolking in andere gevangenissen te verhelpen waartoe:

- een deel van de cellen die voorheen enkel benut werden voor coronaquarantaine, voorheen voor ATV, nu permanent benut worden.
- op paviljoen C tijdelijk drie extra bedden geplaatst werden in enkele cellen van 4 (5de bed), in afwachting van enkele noodzakelijke reparaties in 2 andere cellen. Zodra deze in gebruik genomen konden worden, verhuisden de 5de bedden.

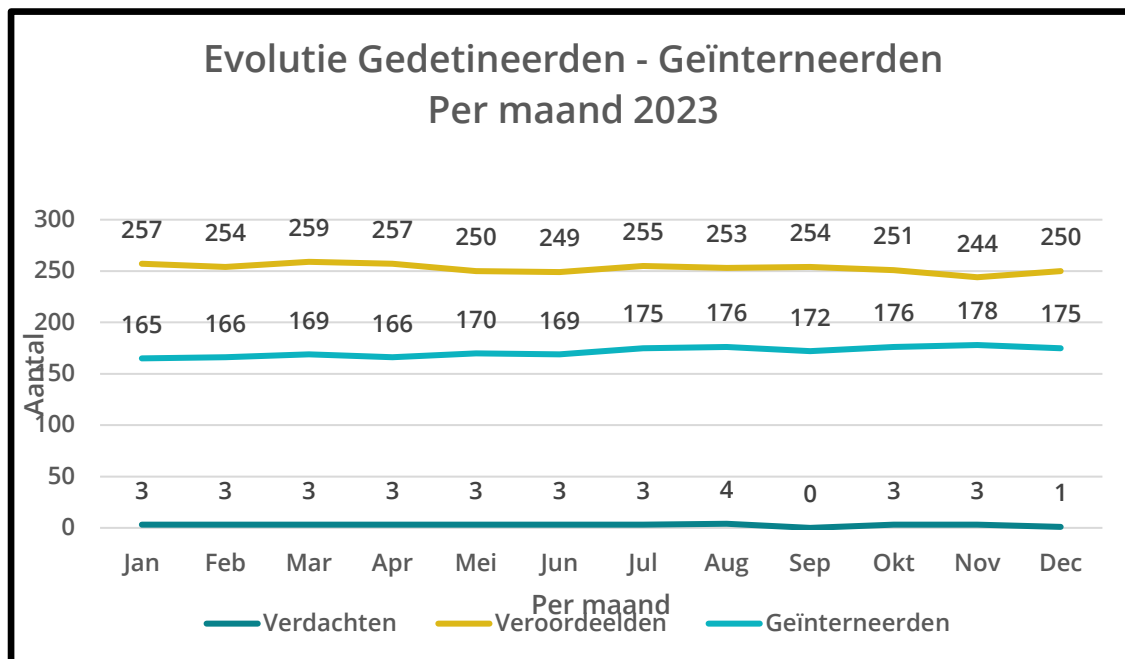
Door voormelde maatregelen werd de capaciteit tijdelijk verhoogd met 15 gedetineerden. Evenwel werd het kader hieraan niet aangepast waardoor het personeelstekort nog nijpender geworden is met als gevolg dat noodgedwongen overuren gepresteerd worden en vakantiedagen niet volledig opgenomen kunnen worden. Het hoeft geen betoog dat een structureel personeelstekort niemand ten goede komt. Ook op dat vlak dient vanuit het centrale niveau actie ondernomen te worden.

In Merksplas zijn er geen grondslapers.

De evolutie van de bezetting in een grafiek:

In Merksplas zijn er zowel gedetineerden als geïnterneerden, alsook een zeer beperkt aantal verdachten.

In januari 2021 telden we in Merksplas 133 geïnterneerden . Sindsdien zien we een stijging van het aantal naar meer dan 170 in de laatste maanden van 2022. (175 in december)

In de bijlage op het einde van dit verslag, een gedetailleerd overzicht (de cijfers) van de evolutie van de populatie.

2.3. Geïnterneerden

In de gevangenis van Merksplas zijn bijna de helft van de mensen geïnterneerden. Mensen die geïnterneerd worden moeten aangepaste zorg krijgen, maar in ons land worden ze bij plaatsgebrek vaak in gevangenissen opgesloten. De Minister van Justitie gaf aan dat vanaf 2026 geen geïnterneerden meer opgesloten zullen worden in de gevangenis. In afwachting van deze realisatie is het essentieel dat ook in de gevangenis effectieve zorg verleend kan worden zodat mensen met psychische problemen in de gevangenis op gelijke wijze behandeld worden als in een psychiatrisch centrum.

Zorgpsychiater Lieke Kluiver benadrukte in 2021 dat het zorgteam van 29 mensen te beperkt is en argumenteerde dat het zorgkader verhoogd dient te worden opdat

gewerkt kan worden op therapeutische wijze. De Minister van Justitie besloot in april 2021 te investeren in de zorg voor geïnterneerden en voorzag 20 extra zorgpersoneelsleden.

De zorgequipe telt ondertussen 48 medewerkers en is daarbij de grootste in Regio Noord. Met deze omvang kan ze niet meer beheerd worden op de oorspronkelijke wijze zoals kleinschalig ontstaan is. Met het oog op de toekomst, werd door de directie gekozen om de verschillende projecten (Vesta, openleefklimaat C, Passo en Stimulanz) van een aparte coördinator te voorzien. Op deze manier staan de leidinggevenden dichter bij hun medewerkers, hun collega's en hun bewoners.

Tevens werd een project opgestart rond visievorming over het werken op de afdeling bescherming maatschappij (ABM). In deze tekst zal vastgelegd worden wat kenmerkend en richtinggevend is voor de werking van een ABM. De identiteit van de afdeling zal hierbij vastgelegd worden waardoor gericht voortgewerkt kan worden aan de ontwikkeling ervan.

3. Toezicht

3.1. Belangrijkste problematische thema's die werden opgemerkt door de CvT

3.1.1. Medische klachten

Inhoud:

1. Persoonlijk aspect
 2. Lokale situatie
 3. Federale benadering
 4. Mentale zorg
-
1. Persoonlijk aspect

Al jarenlang wordt door de directie, de CvT, CAW en de cliënten zelf problemen gemeld in verband met het functioneren van de huidige gevangenisarts. Opmerkingen zijn divers: raadpleging zonder klinisch onderzoek, zeer korte contacten met weinig uitleg, te weinig privacy, weinig labo-onderzoek, te weinig en te laat externe adviezen en verwijzingen. Vooral contactarm optreden t.o.v. cliënten, directie, CAW en CvT valt op.

Te noteren is dat de meeste van deze opmerkingen in bijna alle PI's worden geuit, door de medische onderbezetting in combinatie met het feit dat de medische zorg door het ministerie van Justitie wordt beheerd.

Het jammere is dat de huidige gevangenisarts een eerstelijnsarts is met 40 jaren ervaring, goede diagnoses stelt en correcte behandelingen start, maar wel alle krediet verloren is door zijn manier van handelen en zijn. Het feit dat hij een monopoliepositie heeft in Merksplas, maakt de situatie nog moeilijker. Hierdoor is controle en bijsturing door collega's immers onbestaande.

2. Lokale situatie

PI Merksplas is de zesde grootste instelling in België, gerangschikt volgens de officiële capaciteit. Antwerpen en Hasselt zijn amper groter.

Antwerpen : 439 artsen: 6 (gegevens 2021)

Hasselt: 450 artsen: 6

Merksplas: 430 artsen: 3

Officieel zijn er dus 3 artsen werkzaam in Merksplas, maar twee ervan treden enkel op als vervanging voor vakantieperiode en weekeindwachten van de huidige arts.

De arts is erg vlot bereikbaar. Cliënten kunnen elke werkdag op raadpleging bij de arts. Extra-muros is dat een ander verhaal. Het publiek in PI Merksplas is voor een groot deel getekend door fysische en mentale problemen, die uitvergroet worden in lange periode van zinloze verveling. Zij doen dus frequent beroep op de medische dienst.

De arts van CvT Merksplas heeft gedurende vier maanden, einde 2022 alle gedetineerden met medisch georiënteerde klachten gericht aan de CvT persoonlijk bezocht en gesproken.

Aantal bezoeken: 46

Aantal verschillende individuen: 32

2 cliënten werden 4 x bezocht

3 cliënten werden 3 x bezocht

2 cliënten werden 2 x bezocht

Er werden geen klachten ontvangen over de psychiatrische dienst, alhoewel die ook met onderbezetting, onder-financiering en personeelsverloop te maken heeft.

De bezochte cliënten hadden vooral nood aan een luisterend oor en medische uitleg. Velen kloegen ook over het niet voorgeschreven krijgen van otrivine neusspray (ideaal voor oplossen drugs en gedoseerde nasale toediening), zware pijnstillers en neuroleptica (gebruikt als ruilmiddel op de wandeling). Hierbij de inhoudslijst van de opmerkingen en verzuchtingen:

- 8 x nood aan een geruststellende babbel en uitleg
- 8 x theatrale poging tot bekomen van neusspray, pijnstiller, anxiolytica, en meestal in combinatie, door uiting van fictieve, of uitvergrootte klachten, telkens met agressieve houding t.o.v. gevangenisarts, omdat hij dit (n.v.d.r.: terecht) niet voorschreef.
- 4 x opmerking over een wachtlijst van 6 tot 8 weken voor tandartscontrole, ook daar uitvergroting tot bekomen van zware pijnstillers. N.v.d.r.: extra-muros is de wachttijd soms meer dan drie maanden door patiëntenstop bij regionale tandartsen. De directie nam het initiatief een privéfirma in te schakelen die met een mobiel team tandartsen vanaf begin 2023 de cliënten op regelmatige basis zal helpen.
- 3 x eisten cliënten dat geplande externe onderzoeken sneller zouden doorgaan. Daar was klinisch geen enkele reden tot urgentie vast te stellen.
- 2 x rees de vraag naar extern oogartsonderzoek, ook daar was geen urgentie vast te stellen
- 2 x wens om de eigen chronische medicatie en/of incontinentiemateriaal voorgeschreven te krijgen, alhoewel men een identiek generisch product kreeg
- 4 x eerder psychiatrische klachten, waarvoor verwijzing naar de dienst psychiatrie
- 2x agressief gedrag t.o.v. CvT arts, waarvoor afbreken overleg, geen verdere aandacht meer gegeven
- 1 x infrastructuurklacht: omwille van een huidandoening, wou men een medisch voorschrift om van de meer moderne douches te kunnen gebruikmaken, er was geen indicatie.
- 1 x recidiverende schurft, ondanks correct voorgeschreven therapie, maar de situatie in een Belgische PI laat geen correcte uitvoering toe. Niet symptomatische celgenoten moeten tegelijk behandeld worden maar laten dat niet toe of laten het na, of tijdens de therapie worden celgenoten van locatie gewisseld, en schurft verspreidt zich zo...

Samenvatting uitgevoerde bezoeken:

Het betrof een heterogeen publiek, waarbij geen ernstige of miskende diagnostiek vastgesteld kon worden maar in het beste geval slechts de behoefte aan een luisterend oor en wat meer uitgebreide medische uitleg en geruststelling. Verder was er een groot deel fictieve of uitvergroete klachten om neusspray otrivine, zwaardere pijnstillers en neuroleptica te pakken te krijgen, die als “currency” in de gevangenis gebruikt worden. Er konden geen ernstige tekortkomingen van de medische dienst worden vastgesteld. Er is duidelijk wel behoefte aan meer klinisch onderzoek, medische uitleg en privacy. Meer klinische onderzoeken en tijd nemen om rustig een medische uitleg te geven, om de cliënt toe te laten om vragen te stellen en om deze te beantwoorden, vergt meer tijd dan op dit moment geïnvesteerd wordt. Een uitbreiding van het aantal artsen in de strafinrichting is cruciaal.

Door de CvT-arts werd een oproep gedaan naar de drie huisartsenverenigingen van de Noorderkempfen, maar zonder respons. Dit is natuurlijk te verwachten, als de verloning van artsen en tandartsen ondermaats is bij Justitie, in een regio waar de meeste huisartsen een opnamestop hebben voor hun privépraktijk.

3. Federaal aspect

Cliënten zijn veroordeeld tot een periode van vrijheidsberoving. Ze werden niet veroordeeld om hun ziekteverzekering kwijt te spelen, en er dus qua gezondheidszorg op achteruit te gaan. Aan deze problematiek werd in 2022 verholpen. Vanaf 1 januari 2023 blijven gedetineerden wel aangesloten bij een zorgkas.

Een veroordeelde, een gearresteerde, en zeker een geïnterneerde verliest zijn fysieke en mentale bescherming doordat hij van het ziekenfonds wordt geschrapt. België is een voorloper in de hele wereld in toegankelijkheid tot ziekenzorg. Dit afnemen is een mensenrecht-schending.

Dit wordt pijnlijk aangeklaagd in het schrijven van gevangenisartsen in de Standaard van 31/11/2022, pagina 26: “De medische zorg in onze gevangenissen is mensenwaardig”.

Voorbeelden van de praktische gevolgen van deze situatie:

- het digitaal dossier dat toegang geeft tot uitgevoerde onderzoeken, de reeds gemaakte hospitalisatieverslagen, de regel in huidige praktijkvoeringen, is niet toegankelijk voor gevangenisartsen;
- technische onderzoeken, labotesten, externe adviezen zijn gebonden aan een te beperkt budget, en dus niet optimaal toepasbaar.

4. Mentale zorg

Dat er geen opvallende klachten waren in de afgelopen vier maanden is geruststellend, maar sluit niet uit dat de geïnterneerden in België recht hebben op een betere psychiatrische begeleiding in eigen forensische centra, en niet gemengd onder andere categorieën cliënten.

België is de trieste voorloper in Europa qua aantal zelfmoorden in haar PI's. Per jaar benemen zich 15/10.000 cliënten zich van het leven, terwijl het Europese gemiddelde 5/10.000 is. De CvT vraagt zich af in welke mate deze te wijten zijn aan te weinig psychiatrische zorg en aan de detentieomstandigheden.

3.1.2. Regels, toepassing, gedrag, toekomst

De CvT ontving net zoals in 2019, 2020 en 2021 tal van klachten betreffende een gebrek aan eenduidige toepassing van regels door de penitentiair bewakingsagenten en een groot verschil in bejegening van de gedetineerden en geïnterneerden tussen enerzijds de vriendelijke penitentiair bewakingsagenten, die veruit in de meerderheid zijn - een positief gegeven dat de CvT hier graag benadrukt - en de onvriendelijke, die slechts beperkt in aantal zijn, maar die het leven van de gedetineerden en geïnterneerden nodeloos bemoeilijken door hen te kleineren. Zij doen dat op dergelijke subtiele wijze dat concrete gedragingen moeilijk te beschrijven en dus moeilijk tot niet te controleren zijn door de directie, maar de CvT ontving deze klachten nog steeds, weliswaar in afnemende mate, in meerdere paviljoenen en beoordeelt deze klachten als ernstig.

De teamdag die in april 2020 in Abis gepland was om de interpretatie van de regels op elkaar af te stemmen, werd niet herpland omwille van corona. Het overbruggen van de kloof tussen de 'strengere' groep en de communicatieve groep is nochtans belangrijk om nodeloze conflicten te vermijden. In het voorjaar van 2022 werd het project 'geweldloze cultuur' opgestart om zicht te krijgen op de oorzaken van het ontstaan van conflicten en de oplossingen. De CvT waardeert het ten zeerste dat ook de CvT betrokken werd bij dit project. Inmiddels gebeurde een eerste analyse met als conclusie dat beslissingen best goed gemotiveerd worden en dat best zo persoonlijk

mogelijk gewerkt wordt. Deel 2 betreft vormingssessies voor gedetineerden die een agressieprobleem hebben. Op die manier kan de problematiek aan de bron aangepakt worden.

Vermits het algemeen gevoel van niet eenduidige toepassing van regels en het gebrek aan elementaire vriendelijkheid, een klacht is die ook in 2022 meermaals bleef terugkomen, maar wel in afnemende mate, herhaalt de CvT hierna wat zij hierover schreef in 2019.

Eén van de talrijke vriendelijke penitentiair bewakingsagenten op Abis lichtte aan de CvT toe dat er inderdaad een verschil is tussen enerzijds penitentiair bewakingsagenten die uitleggen waarom het ene of andere niet kan en anderzijds penitentiair bewakingsagenten die zonder meer 'nee' zeggen zonder toe te lichten waarom het ene of andere op dat moment niet kan. Deze laatste categorie van penitentiair bewakingsagenten zorgt bij de gedetineerden en geïnterneerden voor een gevoel van willekeur en machteloosheid.

Sommigen penitentiair bewakingsagenten missen blijkbaar een elementaire vriendelijkheid ten aanzien van de gedetineerden en geïnterneerden. In tijden van besparingen benadrukt de CvT graag dat vriendelijkheid niets kost en voor een wereld van verschil zou zorgen voor de gedetineerden en geïnterneerden wiens straf enkel de vrijheidsberoving is, niet een vrijheidsberoving vermeerderd met (een gevoel van) willekeur en onvriendelijke bejegening. Wanneer penitentiair bewakingsagenten de moeite zouden nemen om weigeringen kort te motiveren, zou dat een vriendelijk gebaar zijn dat (het gevoel van) willekeur zou vermijden, minstens verminderen. De CvT benadrukt wel dat het aantal klachten over onvriendelijke bejegening verminderde.

Indien werkelijk alle penitentiair bewakingsagenten even betrokken zouden zijn en doordrongen zouden zijn van de missie van het gevangeniswezen als directeur Rooman en de andere directieleden, als de zorgcoördinator en zijn team en als de overgrote meerderheid van de penitentiair bewakingsagenten, die de strafuitvoering op een veilige en humane manier op maat van de gedetineerde met het oog op terugkeer in de samenleving, in het hart dragen, zouden alle gedetineerden en geïnterneerden en dus ook alle personeelsleden daar wel bij varen. Het zou een win-situatie zijn en de CvT hoopt dan ook dat die beperkte groep penitentiair bewakingsagenten die voormelde missie niet in het hart lijken te dragen, daarmee wél een aanvang nemen.

Een belangrijke stap voorwaarts is de nieuwe indeling in warme en koude functies die evenwel nog niet gerealiseerd is op het terrein. Deze indeling is voorlopig enkel

effectief in een proefproject in Haren en zal vervolgens ingevoerd worden in Dendermonde. Wanneer deze indeling effectief algemeen gerealiseerd zal worden, is thans nog niet gekend. Wie een warme functie bekleedt zal zorgen voor zorg en begeleiding van de gedetineerden en geïnterneerden op de afdelingen, andere opleidingen genieten en beter betaald worden. Wie een koude functie bekleedt zal zorgen voor de veiligheid en instaan voor de toegangsdeuren, en zal ook op de afdelingen deuren openen. Het bestaande personeel zal moeten kiezen.

3.2. PSD

De CvT ontving net zoals in 2019, 2020, 2021 en 2022 tal van klachten met betrekking tot de werking van de PSD waarbij vooral volgende klachten geuit werden:

- de PSD stelt de verslagen op zonder deze vervolgens te bespreken met de bewoners. Indien de bewoner meent dat een verslag een vergissing bevat, een onduidelijkheid of een leemte, is er – gelet op de wachttijden om tot bij de PSD te geraken – geen mogelijkheid meer tot terugkoppeling met de PSD alvorens de zitting bij de SURB of de KBM plaatsvindt, wat voor begrijpelijke frustraties zorgt bij de bewoners.
- de PSD geeft niet aan wanneer een gesprek zal plaatsvinden zodat de bewoners langdurig wachten zonder de zekerheid tot gesprek terwijl de zitting van de SURB of de KBM nadert, wat eveneens enorme begrijpelijke frustraties veroorzaakt bij de bewoners.

De CvT verzocht de PSD reeds in 2019, 2020 en 2021 om bespreking van de verslagen met de bewoners én om de bewoners kort voor een zitting van de SURB of de KBM te spreken om te verifiëren dat het dossier van de betrokkene goed voorbereid is maar op deze vragen werd niet ingegaan. Inmiddels werd beslist dat de verslagen door de PSD besproken dienen te worden met de gedetineerde. Het overlopende PSD-lid kan eventueel aanpassingen doen indien men dat nodig acht op basis van de input van de geïnterneerde.

Op de andere vraag werd nog niet ingegaan. De CvT herhaalt deze vraag met klem. De bewoners zijn immers in grote mate van de PSD afhankelijk voor de voorbereiding van hun re-integratie in de maatschappij en voor samenstelling van het dossier voor de SURB en de KBM.

Bovendien herhaalt de CvT haar verzoek aan de PSD om de bewoners onverwijld een afspraak te geven na ontvangst van het verzoek tot gesprek met de PSD zodat de bewoners de geruststelling en zekerheid krijgen over het verwachte gesprek. Nu worden vragen van de bewoners vaak beantwoord met een vaag antwoord van de PSD

waardoor de bewoner geen echt antwoord ontvangt op zijn vraag. Een gesprek in plaats van over- en weerschrijven, zou veel nuttiger zijn.

Combinatie van voormelde wijzigingen zou zoveel onrust in hoofde van de bewoners wegnemen en zou de voorbereiding van de zittingen van de SURB en de KBM zoveel verbeteren.

Het is de CvT niet ontgaan dat tal van klachten met betrekking tot de PSD eerder klachten betreffen die volgen uit een gebrek aan inzicht in de eigen problematiek door de betrokkene en ook uit de externe wachtlijsten.

3.3. Infrastructuur

Vooraf benadrukt de CvT dat ondanks het stellen van diverse vragen per e-mail aan de preventie-adviseur en ondanks de uitnodigingen voor de vergadering van de CvT op geen enkele van de e-mails een antwoord bekomen werd van de preventie-adviseur. Inmiddels meldde de CvT dit probleem aan de directie en wordt verwacht dat de CvT er in 2023 toch in zou slagen om antwoorden te bekomen van de preventie-adviseur.

3.3.1. Infrastructuur

De infrastructuur van de gevangenis van Merksplas is zonder meer erbarmelijk op alle niveaus en herstellingen/aanpassingen worden meestal afgewezen op grond van de geplande grootschalige 10-jarige renovatie:

de cellen: niet in alle cellen zijn toiletten;

de douches: herhaaldelijk herstellingswerken nodig, telkens opnieuw;

de wandeling: geen individuele wandeling mogelijk, geen groen, wel een kleine schuilplaats tegen de regen sinds 2022.

Telefoons op cel worden georganiseerd in paviljoen A en Abis. De kabels zijn er, maar men wacht nog op de levering van één onderdeel. Na de levering van dit onderdeel zal eerst Dendermonde voorzien worden en dan Merksplas. Hoewel met meerdere onbekenden in één cel ondergebracht, niet de ideale omgeving is om je gevoelens en emoties kwijt te kunnen, laat staan te verwerken, zijn de telefoons op cel een hele verbetering ten aanzien van de telefoons op de gang. Er blijft ook op A en Abis een aparte telefooncel voorzien waar in alle privacy getelefoneerd kan worden.

3.3.2. Ruimtetekort

Inmiddels werd een nieuw containerdossier ingediend in Brussel, met name zullen in paviljoen C twee lokalen wegvallen door projectwerking en zouden de lokalen van de Vlaamse Gemeenschap dan overgebracht dienen te worden naar containers in afwachting van de realisatie van het activiteitencomplex in het kader van het 10-jarenplan. Deze aanvraag werd inmiddels uitgebreid tot ruimtes voor alle medewerkers van de Vlaamse Gemeenschap in de strafinrichting.

Na een klacht wegens schimmel achter het traliewerk van de ramen, ontving de CvT in 2020 het bericht dat deze problematiek reeds eerder onderzocht werd door de preventieadviseur. Deze schimmelvlekjes bleken structureel en het ontstaan van deze vlekjes kan niet vermeden worden omdat er slechts enkel glas is waardoor er vooral bij grote verschillen in temperatuur tussen buiten en binnen, condens op de ramen komt welke deze vlekjes veroorzaakt. De gedetineerden en geïnterneerden hebben poetsmateriaal ter beschikking om de raamroosters te poetsen. Een structurele oplossing is niet voorhanden.

3.3.3. 10-jarenplan

Thans ligt een 10-jarenplan voor dat gerealiseerd zal worden vanaf 2025 en dus toch niet vanaf april 2021 zoals nog de planning was bij redactie van het jaarverslag van 2019, evenmin eind 2022-begin 2023 zoals de planning was bij redactie van het jaarverslag van 2020. De werken worden gefaseerd uitgevoerd omdat de huidige gevangenis capaciteit benut dient te blijven. Na de verbouwingswerken zal de capaciteit dezelfde blijven. De Haven, een vrij recent gebouw, wordt niet gerenoveerd. Gebouwen K en Z zullen afgebroken en heropgebouwd worden. De overige gebouwen worden gerenoveerd, rekening houdend met het spanningsveld onroerend erfgoed en veiligheid. Doel is om na de renovatie een tokenbadgesysteem in te voeren dat zoveel mogelijk vrij verkeer binnen de inrichting toe laat.

Gebouwen K en Z zullen 36 personen per gebouw huisvesten, 18 per sectie. Per sectie zal er één leefruimte zijn, sportaccommodatie, een keuken, een wasserij. Zowel de mono- als de duocellen zijn iets ruimer dan de wettelijke minima. Een monocel zal ongeveer 3,4 m breed zijn en 3,9 m lang en is uitgerust met een douche, wc, wasbak, tafel, kast en bed. De cellen zullen zo ingericht zijn dat er mogelijkheid is om op cel een microgolf en koffiemachine te plaatsen, de afwas te doen, ...

De verbouwing beoogt onder meer:

- meer tegemoet te komen aan de missie van het gevangeniswezen om de gedetineerden en geïnterneerden voor te bereiden op een terugkeer in de maatschappij door meer te normaliseren en te responsabiliseren;
- een verhoging van het dagdagelijks leefcomfort van de gedetineerden en geïnterneerden;
- de creatie van enkele meer homogene groepen om zo beter in te spelen op hun noden;
- de centralisatie van alle medische diensten.

Het doel is dat elke fase na twee jaar gerealiseerd wordt. Twee homogene groepen, de 50-plussers en de seksueel delinquenten, zullen dan in de eerste vernieuwde paviljoenen ondergebracht worden. Inmiddels worden in Merksplas de ouderen reeds apart gehuisvest opdat meer aan hun noden tegemoetgekomen kan worden.

Ook de wandelingen zullen kwalitatiever worden door de diverse mogelijkheden die er zullen zijn:

- een ruimte met sportaccommodatie en fitnessstoestellen;
- een groene ruimte ingericht naar parkconcept;
- luifels die beschutting bieden tegen de regen;
- moestuinbakken op hoogte.

De CvT hoopt dat bij de verbouwingen de nodige aandacht besteed wordt aan camerabewaking en aan de mogelijkheid om deze beelden lang genoeg te bewaren om ze zo nodig te kunnen herbekijken.

3.4. Belangrijkste positieve vaststellingen van de CvT

3.4.1. Keuken

Afgevaardigden van de CvT bezochten de verschillende afdelingen van de keuken en stelden vast dat de keuken een geöliede machine is, met hygiëne en orde volgens de regels van de kookkunst, goed functionerende regelmatige controlesystemen en een klachtregister.

Er werken 3 tot 5 personeelsleden, naargelang de workload. Meewerkende gedetineerden: minimum 6 in het weekend en een tiental op weekdays.

Er is geen wekelijks herhaald menu en dat is toch echt wel knap in zo'n organisatie. Gedurende een heel jaar zijn de menu's variabel, vooral op basis van het

seizoensaanbod. Bij het ontbijt is er onbeperkt keuze uit choco, confituur, minarine, koffie en brood. De meeste gedetineerden vragen ongeveer een half brood per keer en dat geeft veel broodafval maar is moeilijk te vermijden zonder de keuzevrijheid van de gedetineerden in te perken.

Speciale menu's voor voedingsallergieën en intoleranties worden enkel aangeboden na objectivering door medische testen (arts van de instelling).

Het budget per dag per gedetineerde was in 2022 4,48 euro waarvan 4,05 euro voor voeding en het saldo voor kleding en religieuze diensten. Dit wordt jaarlijks wel herzien, maar niet automatisch aangepast aan de index. In 2023 zou het voedingsbudget 4,66 euro bedragen.

Aanbevelingen:

- een nationaal beleid voor geüniformeerde dieet-menu's is wenselijk.
- het budget per dag per gedetineerde moet zonder problemen jaarlijks geïndexeerd worden.
- als een instelling efficiënt werkt en geld spaart moet zij dat zelf autonoom voor eigen werking kunnen aanwenden.

3.4.2. Noodplanning voor de zomerwerking

De gevangenis van Merksplas bevond zich de voorbije zomer in een kritieke personeelsbezetting. Het kader bewaking bevond zich op 1 mei 2022 op 303 voltijdse equivalenten terwijl het volledige kader voorziet in 329 voltijdse medewerkers. Zowel de directie als de sociale partners hebben dit tekort via alle voorziene kanalen aan het centraal bestuur gemeld. Op het centraal bestuur tot en met het kabinet deed men er alles aan om voldoende plaatsen open te stellen, om selecties te laten doorgaan, om de procedure te moderniseren zodat het kader (en dat van andere getroffen gevangenissen) terug kan worden opgevuld maar dat alles nam niet weg dat er in de zomer van 2022 een effectief ernstig personeelstekort was. Om werkingsproblemen te vermijden werd een "noodplanning voor de zomerwerking" uitgewerkt dat door de directie uitgebreid toegelicht werd aan alle betrokkenen en hier wordt samengevat als volgt.

1/ Wat is er aan de hand?

Doordat het personeelskader niet voldoende opgevuld geraakt, ontstaan er twee ernstige problemen die een visie én een oplossing behoeven.

Probleem 1:

Door het huidige personeelstekort is het niet mogelijk om alle werkposten elke dag te kunnen invullen in de zomerperiode waardoor werkingsproblemen zullen ontstaan. Dit gaat over taken die niet uitgevoerd geraken maar ook over onveilige werksituaties.

Visie directie:

We willen de jaarlijkse verloven zonder meer blijven garanderen voor iedereen zonder tegelijkertijd zwaar in min te moeten werken. Daarbij willen we alle afspraken zoals omschreven in de dienstnota groot verlof respecteren. Daarnaast stellen we voorop dat iedereen in een veilige werkomgeving moet kunnen blijven werken. Dit is voor mij en het hele leidinggevende team prioriteit nummer 1 in onze werking.

Probleem 2:

Door het huidige personeelstekort is het niet mogelijk om alle werkposten elke dag te kunnen invullen waardoor bewegingen naar activiteiten voor gedetineerden moeilijk of niet realiseerbaar worden en waarbij onveilige werksituaties kunnen ontstaan.

Visie directie:

We willen het voorziene aanbod aan hulp-, zorg- en dienstverlening voor gedetineerden en de mogelijkheid tot arbeid blijven garanderen als belangrijke ankerpunten in onze gedetineerdenwerking. Deze activiteiten zorgen voor een zinvolle dagbezigheid die op haar beurt een belangrijk aandeel heeft in de algemene veiligheid van de inrichting.

Wat gaan we doen?

We hebben besloten om vooraf tijdelijke noodmaatregelen te nemen en daardoor de problematische werking van de zomerperiode niet af te wachten. Concreet hebben we een "noodplanning voor de zomerwerking" ontworpen. Deze noodplanning betreft alle diensten in de inrichting en is een evenwichtig samengesteld pakket aan maatregelen om onze twee visiepunten van hierboven zoveel mogelijk te benaderen. Alle diensten betekent letterlijk dat we onze werking in zijn geheel hebben bekeken en overal waar mogelijk wijzingen hebben aangebracht ten einde een werkbare zomer te behouden. Deze "noodplanning voor de zomerperiode" werd op 25/4 ook toegelicht aan de syndicale organisaties op het BOC. De vaste medewerkers van de diensten die van arbeidstijd werden gehoord in dit proces.

Met deze planning willen wij als inrichting voorbereid zijn op een moeilijke periode zonder daarbij onze werking te moeten zien eindigen in een soort van "nachtslotwerking" vanaf 16u die haaks staat op onze opdracht als gevangenis.

Tijdelijke maatregelen tussen 15 juni en 15 september:

1/ Een zo bewegingsloos mogelijke werking voor de activiteiten.

Wij hebben aan alle medewerkers die voorzien in het aanbod voor hulp- en dienstverlening van de Vlaamse Gemeenschap gevraagd om de activiteiten te organiseren per afdeling. De activiteiten gaan dan door op de afdeling zelf. Dit kan zijn in een zaal op de afdeling of op de wandeling van de afdeling tijdens de wandeluren. Er werd slechts voorzien in 3 uitzonderingen, met name voor de eredienst, de bibliotheekwerking en de diploma-opleidingen.

2/ Wijzigen van een aantal werkposten ten voordele van fysieke ondersteuning op de paviljoenen

3/ De griffie en rekendienst verplaatsen zich in deze periode naar de afdelingen teneinde daar de betekeningen te laten gebeuren. Enkel in uitzonderlijke gevallen wordt er fysiek naar de griffie/rekendienst gegaan.

4/ De Vlaamse Gemeenschap herwerkt haar aanbod aan activiteiten naar activiteiten op de afdelingen zelf. Het vraagt van hen een enorme inspanning en creativiteit om dit op een relatief korte periode in orde te krijgen.

Het doel van de maatregelen, met name op een werkbare manier de zomerperiode ingaan waarbij iedereen in deze gevangenis, zowel personeel als gedetineerden, een perspectief heeft, werd effectief gerealiseerd gedurende de ganse zomer. Aldus konden de gedetineerden ondanks de grote personeelstekorten blijven genieten van de diverse activiteiten.

3.4.3. Belgian prison dogs.

In het voorjaar van 2022 ging dit project opgestart gedurende 8 weken met bijkomend een voor- en natraject. Het ging georganiseerd worden door een VZW die honden adoptieklaar maakt en er was ook een parcours met hondentherapie voorzien zodat het tweerichtingsverkeer was.

Het was een project waarin geïnterneerden en veroordeelden uitzonderlijk zouden samenwerken. Net voor de effectieve opstart bleek dat het project door de vzw tijdelijk on hold gezet diende te worden.

4. Het beklagrecht

4.1. Voorafgaande opmerking:

In het werkingsjaar 2022 werden 136 dossiers ontvangen en deze werden alle afgehandeld. In 106 dossiers(78%) werd een beslissing genomen door de alleen zetelende voorzitter en in 29 dossiers(21%) door de voltallige klachtencommissie. Er werden 59 dossiers(43%) onontvankelijk verklaard en 76 dossiers(56%) ontvankelijk waarvan 54 gegrond(71%) en 16 ongegrond(21%). 6 dossiers werden voor bemiddeling doorgestuurd en in 8 dossiers werd klachtafstand gedaan.

Tot op vandaag zijn van de volledig afgehandelde, ontvankelijke en gegronde dossiers de beslissingen van de directie in 46 (61%)gevallen vernietigd.

In totaal werd 34 maal een beroep aangetekend bij de beroepscommissie door gedetineerden of directie over de beslissing van de klachtencommissie.

4.2. Cijfers over beslissingen:

çUit de hierna vermelde tabel blijkt hoeveel klachten en voor welke klachten een beroep werd gedaan op de klachtencommissie.

Kort samengevat gaat het meestal over tuchtsancties, over het verzuim van het nemen van een beslissing, klachten over briefwisseling en medische klachten.

Soort voorkomende klachten	Aantal
Tuchtsanctie 1° categorie	26
Tuchtsanctie 2° categorie	12
Klacht over in bewaring genomen goederen	1
Naaktfouille	3
Klacht maar geen beslissing directeur	13
Geen klacht geformuleerd	1

Huur pc	1
Klager in vrijheid gesteld voor de afhandeling van zijn dossier	2
Klacht over aankoop problemen	4
Meerdere klachten gelijktijdig	13
Klacht over medische beslissingen	12
Klacht niet conform Basiswet art.150 §3	1
Klacht in verband met ongestoord bezoek	1
Klacht handelend over calamiteiten met personeel	7
Klacht handelend over briefwisseling	13
Klacht over psycho sociale dienst	2
Klacht over werking rekendienst	3
Klacht in verband met telefonisch contact	13
Klacht heeft redelijke indieningstermijn overschreden	1
Klacht in verband met uitgang vergunning	2
Klacht over voorlopige maatregel	1
Klacht in verband met wandeling	1
Klacht gerelateerd aan werk	21
Totaal aantal klachten	154

4.3. Belangrijkste tendensen:

1. Er is een duidelijk onderscheid in beoordeling in de tuchtbeslissingen die genomen worden door directie ten aanzien van gedetineerden en geïnterneerden.

Initieel werd de geïnterneerde op gelijke voet behandeld als een gedetineerde in de besluitvorming inzake tucht.

KC Merksplas vernietigde verscheidene tuchtbeslissingen ten aanzien van geïnterneerden omdat de directie niet was overgegaan tot het inschatten van de

toerekenbaarheid van de inbreuk/tenlastelegging aan de geïnterneerde. De directie voert dat nazicht meer en meer uit.

2. Een tweede tendens is dat het standpunt van de KC Merkplass erin bestaat dat de toets van de toerekenbaarheid van de inbreuk door een geïnterneerde door de directie beoordeeld moet worden op basis van de gemoedstoestand van de geïnterneerde op het moment van de inbreuk en niet op het moment van de tuchthoorzitting.

De directie blijft de gemoedstoestand (toerekenbaarheid) beoordelen op het moment van de tuchthoorzitting. In dat kader heeft de directie in een aantal dossiers hoger beroep ingesteld tegen het standpunt van de KC Merkplass.

Het standpunt van de beroepscommissie wordt op dat punt nog afgewacht.

3. Een andere tendens is dat er nu meer en meer klachten binnenkomen die gerelateerd zijn aan tewerkstelling binnen de gevangenis.

In deze dossiers komt naar voren dat de ontslagbeslissingen niet afdoende gemotiveerd zijn, de motivering niet ondersteund wordt door objectieve elementen uit het dossier of dat gewoonweg de ontslagbeslissingen hetzij niet ondertekend zijn, hetzij de facto genomen zijn door een onbevoegde.

4. Ten slotte kaartten sommige klagers het probleem aan dat ze niet ten allen tijde telefonisch contact met hun advocaat kunnen hebben. De KC volgde het standpunt van de gedetineerden dat ten allen tijde met de advocaat gebeld dient te kunnen worden, ook tijdens bewegingen omdat bij het onderdeel over 'telefoneren met advocaat' niet vermeld werd in het huishoudelijk reglement dat dat niet kan tijdens de bewegingen. Wel werd dat vermeld bij de reglementering over telefoneren in het algemeen. Het standpunt van de beroepscommissie hierover is nog niet gekend.

5. De laatste zittingen stelden meerdere klagers dat de PBA's hen aangeraden hadden om klachtafstand te doen bij de KC en dat zij hen zouden bijstaan om hun werk terug te krijgen.

4.4. Bemiddeling:

In de CvT werd bewust gekozen voor één vaste bemiddelaar gelet op diens expertise. In 2022 werden door de klachtencommissie 6 dossiers doorverwezen voor bemiddeling en in 6 dossiers werd door de klager klachtafstand gedaan.

De eerste bemiddelingen nam het inrichtingshoofd, Serge Rooman voor zijn rekening. De bemiddelaar pendelde heen en weer tot er een akkoord werd bereikt die tot klachtafstand leidde. In één bemiddeling kwam het tot een driehoeksgesprek met de betreffende directie.

Een punt tot verbetering is de grote administratieve rompslomp. Er wordt veel kostbare tijd verloren met het invullen van de vele documenten.

4.5. Positieve elementen:

1. Klagers zijn beter geïnformeerd over hun rechten en kennen min of meer de procedure om tot bij de KC Merksplas te komen.
2. De directie heeft in de meerderheid van de gevallen de uitspraak ten gronde aanvaard, schikt zich naar die beslissingen en past de eigen werkwijze aan.
3. Er is ook een duidelijk vermindering in 2022 van klachten die te maken hebben met fouille op het lichaam.
4. Naarmate de zaken gelijklopend zijn, krijgen ze een gelijke eindbeslissing en worden meer en meer dossiers op een schriftelijke wijze afgehandeld, zonder dat een voltallige KC moet zetelen en oordelen.

4.6. Toelichtingen:

Type genomen besluiten: volledige vernietiging van de bestreden beslissing met of zonder compensatie, de beslissing van de KC in de plaats van die van de directie, gedeeltelijke vernietiging met of zonder compensatie, vernietiging van de bestreden beslissing met een termijn aan de directie om een nieuwe beslissing te nemen.

Toegekende vergoedingen: diverse vergoedingen: extra wandeling, extra telefoonmoment, extra videobelmoment, uitwissing van het tuchtregister van de vernietigde tuchtbeslissing, extra bord voeding (werd afgewezen door BC), extra fitnessmoment, toekenning één zaalmoment met de zorg.

Stopzetting van klachten : initieel werd door de jurist van de KC geopperd om bij kennelijk onontvankelijke klachten deze te laten eindigen via een klachtafstand, omdat dat de procedure enigszins versoepelt voor de juristen van de KC. Echter, heeft de CvT van Merksplas collegiaal beslist om dat niet via de maandcommissaris af te handelen.

Elke ingediende klacht van een klager kent daarom ook zijn normaal beloop en de klager zal altijd een beslissing op zijn klacht ontvangen.

Links met de CvT: De werking van de KC wordt op de maandelijkse vergadering globaal besproken, zonder op het specifieke dossier in te gaan. Dat is een maandelijks onderwerp. Eventuele weerkerende problemen die tot de bevoegdheid van de CvT behoren worden daar ook besproken.

Naleving van de termijnen: Er is een onderscheid tussen 2 soorten termijnen:

1) de termijn die de klagers hebben om een klacht in te dienen bij de KC Merksplas betreft een vervaltermijn waarbij de KC deze naar redelijkheid en billijkheid beoordeelt, rekening houdende met het gegeven dat er tussen het deponeren van de klacht en het ontvangen van de klacht door de KC een tijdsverloop zit dat niet toegerekend kan worden aan de klager

2) de termijnen die de KC moet naleven om tot een beslissing te komen betreffen ordetermijnen. Deze termijnen worden eveneens min of meer nageleefd. De naleving van deze termijnen is afhankelijk van zoveel factoren (beschikbaarheid leden KC en van de plaatsvervangers, werkdruk juriste KC, reactiesnelheid directie, etc).

5. Belangrijkste uitdagingen van de CvT en belangrijkste werkdomeinen voor het jaar 2023

De 3 belangrijkste vaststellingen/belangrijkste lokale problematieken die een impact hebben op het welzijn en het respect voor de menselijke waardigheid van personen in detentie zijn nog steeds dezelfde als vorig jaar:

1. medische problematiek;
2. onvriendelijkheid en gebrek aan elementair respect van sommige bewakingsassistenten ten aanzien van de gedetineerden/geïnterneerden, met andere woorden koud gedrag van mensen in een warme functie;
3. werking PSD, inzonderheid de communicatie met de gedetineerden/geïnterneerden.

Op basis van deze 3 vaststellingen formuleert de CvT de volgende aanbevelingen:

1. de aanbeveling aan de Dienst Gezondheidszorg Gevangenissen om actiever en effectief op zoek te gaan naar een nieuwe arts voor de strafinrichting Merksplas;
2. een aanbeveling aan het DG EPI tot opleiding voor bewakingsassistenten met oog op optimalisatie van het functioneren en met oog op latere indeling in warme en koude functies;
3. een aanbeveling tot grondige revaluatie van de communicatie tussen gedetineerden/geïnterneerden en PSD.

6. Bijlagen :

Evolutie van de bevolking:

Populatie Instelling Merksplas 2022												
	Jan	Feb	Mar	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Capaciteit	406	406	406	406	406	406	406	406	406	406	406	406
Dagpopulatie	426	423	431	426	423	421	433	434	431	432	426	426
Elektr Toezicht	39	40	40	42	46	47	48	45	45	41	42	43
Beperkte detentie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Penitentiair verlof	1	0	0	0	0	0	0	1	2	2	1	0
Strafonderbreking	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Transitiehuzen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verdachten	3	3	3	3	3	3	3	4	0	3	3	1
Veroordeelden	257	254	259	257	250	249	255	253	254	251	244	250
Geïnterneerden	165	166	169	166	170	169	175	176	172	176	178	175
Hospitalisatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

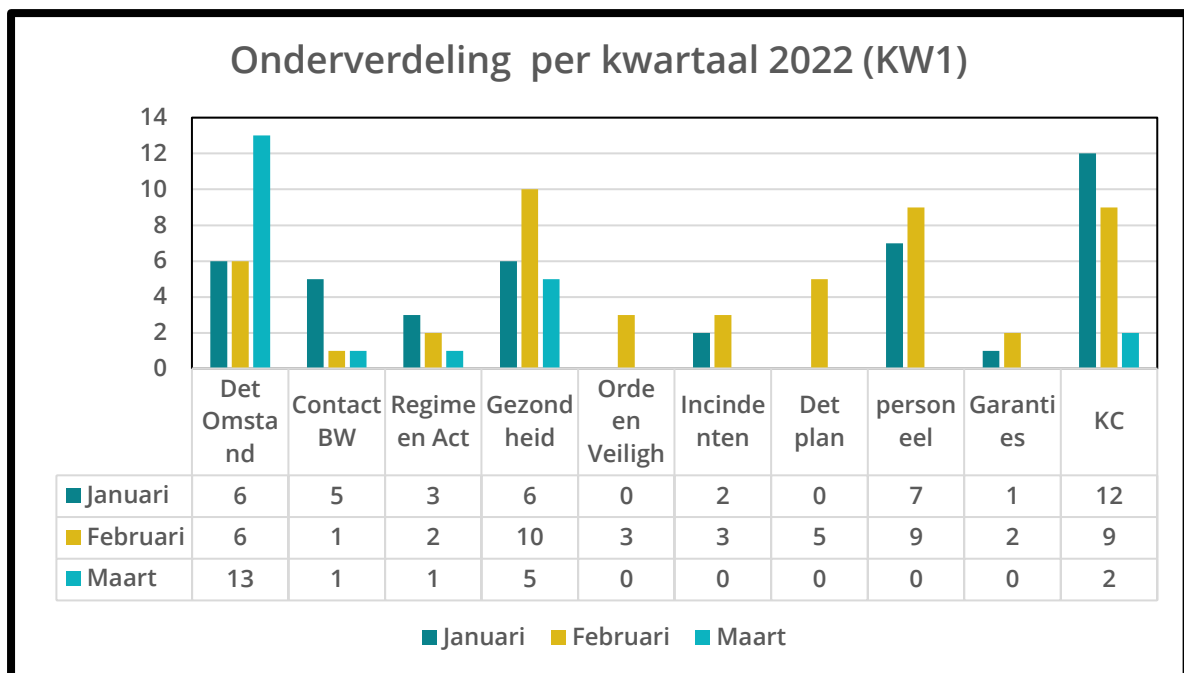
Opmerking :

Soms wijken de totalen lichtjes af . De uitleg die we hiervoor kregen : de cijfers komen uit het opvolgings-systeem, en is een snapshot. Niet alle mutaties zijn noodzakelijk al doorgevoerd op het moment van het rapport.

Analyse van de verzoeken :

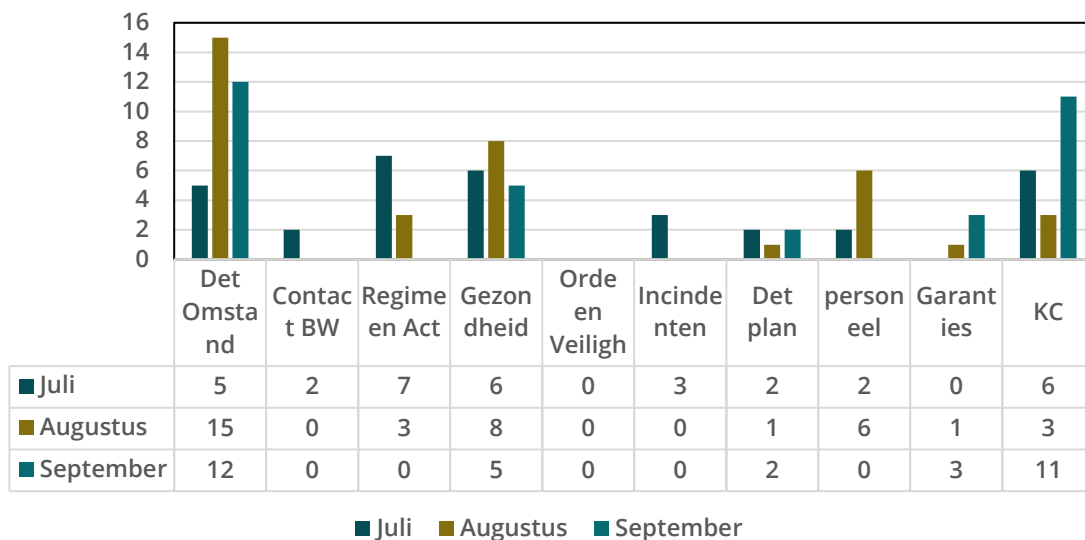
Rapportbriefjes 2022											
	Det Omstand	Contact BW	Regime en Act	Gezondheid	Orde en Veiligh	Incidenten	Det plan	personeel	Garanties	KC	Totaal
Januari	6	5	3	6	0	2	0	7	1	12	42
Februari	6	1	2	10	3	3	5	9	2	9	50
Maart	13	1	1	5	0	0	0	0	0	2	22
April	25	1	0	11	0	0	2	0	0	8	47
Mei	17	3	1	14	1	1	6	3	1	6	53
Juni	6	3	3	10	1	1	7	7	1	5	44
Juli	5	2	7	6	0	3	2	2	0	6	33
Augustus	15	0	3	8	0	0	1	6	1	3	37
September	12	0	0	5	0	0	2	0	3	11	33
Oktober	2	2	9	13	0	1	6	1	2	10	46
November	5	0	5	10	0	0	4	4	0	11	39
December	7	3	3	10	10	0	1	10	0	7	51
Totaal	119	21	37	108	15	11	36	49	11	90	

Analyse per kwartaal in grafiek:

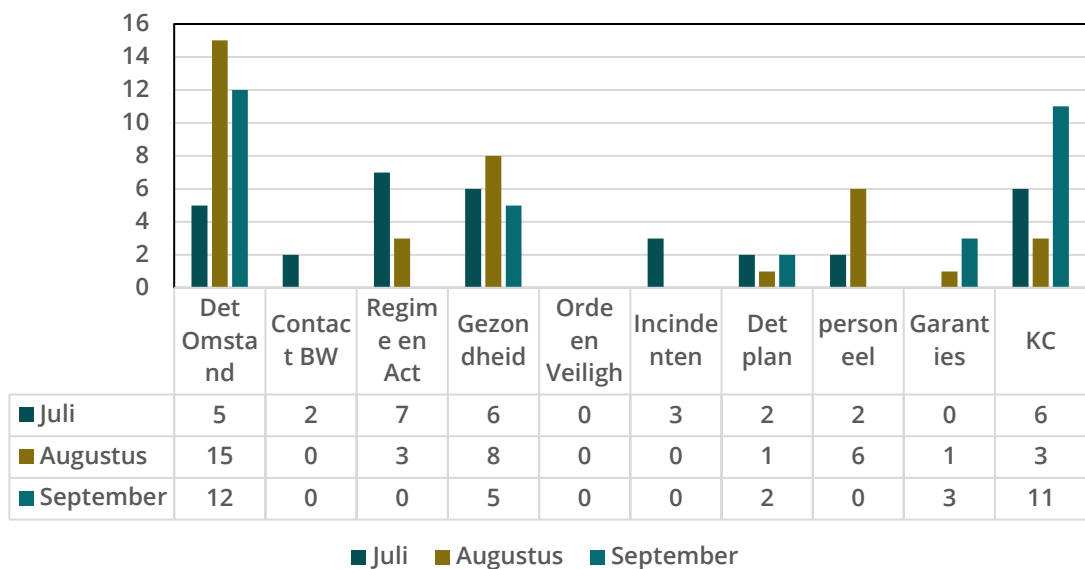

Onderverdeling per kwartaal 2022 (KW2)

Onderverdeling per kwartaal 2022 (KW3)

Onderverdeling per kwartaal 2022 (KW4)

